

УДК 332.14:336.61

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.214.416-423>**Хом'як М.С.**

кандидат економічних наук

Державний податковий університет

Khomyak Myroslav

PhD in Economic Sc.

State Tax University

<https://orcid.org/0009-0002-6161-3807>

ПРОСТОРОВИЙ РОЗВИТОК РЕГІОНІВ ЯК БАЗОВА ОСНОВА ЇХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

У статті досліджено теоретичні та методологічні аспекти змісту просторового розвитку регіонів як базової основи їх соціально-економічного розвитку. Проведено теоретично-методологічний аналіз становлення поняття «просторовий розвиток», розглянуто вітчизняні та зарубіжні підходи до обґрунтування цієї категорії. Розкрито структуру просторового розвитку та доведено, що у взаємодії його складових та суб'єктів, просторовий розвиток є базовою основою соціально-економічного розвитку регіонів. Визначено, що у процесі інтеграційних та внутрішніх змін в управлінні та плануванні на регіональному рівні, розуміння формування та функціонування просторового розвитку, визначення його потенціалу є основою для вирівнювання дисбалансу у соціально-економічному розвитку регіонів. Доведено, що просторовий розвиток регіонів являє собою цілісну функціональну систему, що формується під впливом розвитку її складових, а саме територій (громад, міст тощо), які успішно функціонують за наявності необхідних для розвитку регіону ресурсів і чинників, що на них впливають.

Ключові слова: просторовий розвиток, економічний простір, регіон, складові просторового розвитку регіону, соціально-економічний розвиток регіону, зв'язки та суб'єкти просторового розвитку.

SPATIAL DEVELOPMENT OF REGIONS AS THE BASIC BASIS OF THEIR SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT

The article explores the theoretical and methodological aspects of the content of spatial development of regions as the basic foundation of their socio-economic development. A theoretical and methodological analysis of the formation of the concept of "spatial development" was conducted, and domestic and foreign approaches to substantiating this category were considered. It is proven that in modern conditions of strengthening integration processes, deepening economic and financial disparities in economic systems, the spatial development of regions acquires particular relevance. Space is not only a geographical environment, but also a socio-economic category that determines the level of competitiveness, economic efficiency, quality of life of the population, the features of the formation of financial relations and financial potential within its borders. A critical analysis of the essence of the concept of "economic space" provided an opportunity to formulate our own interpretation of this concept and consider it as: "a certain system of real economic relations, a construction that arises as a result of the close interaction of production, social, infrastructural, institutional factors and is determined by spatial and regional features with a specific financial, fiscal, investment, market infrastructure." The structure of spatial development is revealed and it is proven that in the interaction of its components and subjects, spatial development is the basic foundation of the socio-economic development of regions. It is determined that in the process of integration and internal changes in management and planning at the regional level, understanding the formation and functioning of spatial development, determining its potential is the basis for leveling the imbalance in the socio-economic development of regions. It is proven that the spatial development of regions is a holistic functional system that is formed under the influence of the development of its components, namely territories (communities, cities, etc.), which successfully function in the presence of the resources necessary for the development of the region and factors affecting them.

Keywords: spatial development, economic space, region, components of spatial development of the region, socio-economic development of the region, connections and subjects of spatial development.

JEL classification: G38, H70, R22.

Постановка проблеми. У сучасних умовах посилення інтеграційних процесів, поглиблення економічних та фінансових диспропорцій в економічних системах, просторовий розвиток регіонів набуває особливої

актуальності. Простір виступає не лише географічним середовищем, але й соціально-економічною категорією, що визначає рівень конкурентоспроможності, ефективності господарювання, якості життя насе-

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Хом'як М.С., 2026

лення, особливості формування в його межах фінансових відносин та фінансового потенціалу. На сьогодні виникає необхідність переосмислення теоретичних підходів до трактування понять «простір», «регіон» та «просторовий розвиток регіону» як об'єкта дослідження і як суб'єкта господарювання, як базової основи соціально-економічного розвитку регіону.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Обґрунтуванням теоретичних концепцій поняття «просторового розвитку» займається значне коло дослідників. У зарубіжній та вітчизняній науковій літературі досліджуючи просторовий розвиток, обґрунтовують поняття «економічний простір», «регіон як просторова ланка», акцентуючи увагу на економічних відносинах, які формуються в межах простору, на його соціально-економічному розвитку. Так, обґрунтували зміст поняття «економічний простір» у своїх дослідженнях П. Кругман [1], О. Бавико [2], А. Гриценко та В. Корнівська [3] та Н. Павліха [5]. Формування просторової ланки у вигляді регіону розкрили Л. Шевчук та інші [10]. Зарубіжні вчені: Й. Кнілінг [14], К. Боуссау, М. Ван, Е. Мейерс, Е. Лу, Т. Сторм та Б. Деруддер [13], на початку XXI ст. присвячують свої дослідження «просторовому розвитку» через особливості розташування суб'єктів в його межах, формування зв'язків в межах простору та ін.

Попри суттєвий обсяг загальнонаукових теоретичних концепцій дослідження просторового розвитку, його змісту, складу та особливостей функціонування, внаслідок змін, які відбуваються в межах інтеграційних процесів, в системі управління та планування просторовим розвитком, сучасні дослідження «просторового розвитку регіонів», потребують концептуального обґрунтування наукового твердження, що просторовий розвиток регіону є базовою основою його соціально-економічного розвитку.

Метою статті є теоретично-методологічне дослідження змісту поняття «просторовий розвиток», обґрунтування його складових, а також на основі системного аналізу визначення «просторового розвитку як базової основи соціально-економічного розвитку регіону». Для досягнення мети передбачено методологічний аналіз поняття «простору», «регіону» та «просторового розвитку», систематизація його складових.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у статті використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Зокрема, методи системного аналізу використано для дослідження теоретичних засад категорії «простір» та «економічний простір»; метод узагальнення – для визначення основних видів простору, їх взаємодії; метод порівняльного аналізу – для обґрунтування зарубіжних та вітчизняних підходів трактування поняття «просторового розвитку регіону»; метод узагальнення та абстрагування використано при формуванні концептуального положення, що просторовий розвиток регіону є базовою основою його соціально-економічного розвитку.

Виклад основних результатів дослідження. Останніми десятиліттями спостерігається підвищена увага до дослідження «простору» як економічної кате-

горії. Це викликано вступом економіки в фазу глобалізації, коли загострюється боротьба за ринки збуту, конкурентоспроможність економік та ефективність їх функціонування, коли поглиблюються диспропорції розвитку регіонів. Крім цього, необхідність вивчення цього питання пояснюється ще й тим, що в науці в основному переважає адміністративний підхід до визначення поняття «регіон».

У сучасній науковій економічній літературі дослідження категорії «простору» частіше розкривають через трактування поняття «економічний простір». Так, П. Кругман – лауреат Нобелівської премії, обґрунтував теорію «сукупної причинної обумовленості», в якій визначає «економічний простір» як «...абстрактний економічний ландшафт динамічного розподілу ресурсів залежно від кон'юнктури та їхнього місця розташування» [1]. Таким чином, автор стверджує, що основою економічного простору виступає економічний ландшафт та розміщення міст та виробництв. З іншої точки зору розглядає економічний простір О. Бавико, розкриваючи цю категорію як «середовище взаємодії між суб'єктами економічної діяльності, що існує у межах процесу трансакційного обміну інформацією та входження у єдину мережеву систему взаємовідносин. При цьому проєкції властивостей абстрактного економічного простору переходять в його конкретні характеристики на регіональному рівні» [2]. Автор наголошує на тому, що загальні властивості економічного простору характеризуються особливими конкретними параметрами на регіональному рівні, при цьому дослідник використовує парадигму мережевої економіки, як базис дослідження. Економічний простір визначається «не тільки географічними рамками, в яких еволюціонує певна економічна система, але й визначає всю багатоаспектну сукупність відносин економічного змісту» стверджують А. Гриценко та В. Корнівська. Автори наголошують, що економічний простір утворює уречевлена трудова діяльність людини, буття людини в об'єктивованій предметній, а потім – в просторово локалізованій, соціальній формах. Оскільки розвиток таких форм пов'язано із вартісними відносинами, то економічний простір – це простір руху вартості в усіх формах її прояву» [3]. Таким чином, автори при визначенні сутності економічного простору акцентують увагу на системі багатоаспектних економічних відносин. М. Бутко розглядає економічний простір як «системну сукупність ресурсів, економічних агентів у ринковому середовищі, які формують відповідні сфери діяльності та використовують просторові особливості в процесі відтворення живої та уречевленої праці, забезпечують виробництво, споживання, розподіл та обмін матеріальних благ та послуг» [4]. Тобто, основоположним є системна сукупність відносин і суб'єктів в процесі відтворення. Також наголошує, що економічний простір представляє собою систему Н. Павліха, а саме: «систему як взаємодію елементів соціального, виробничого, природного, інфраструктурного та інституційного характерів, які цілеспрямовано функціонують в реальному просторі у визначених масштабах, розмірах та пропорціях, об'єднуються на основі горизонталь-

них, вертикальних, функціональних та часових зв'язків між ними» [5]. Тобто, економічний простір розглядається як системна взаємодія різнорідних елементів та зв'язків.

Критичний аналіз сутності поняття «економічний простір» надав можливість сформулювати власне тлумачення цього поняття та розглядати його, як: «певну систему реальних економічних відносин, конструкцію, що виникає в наслідок щільної взаємодії виробничих, соціальних, інфраструктурних, інституціональних чинників та обумовлена просторово-регіональними особливостями із специфічною фінансовою, фіскальною, інвестиційною, ринковою інфраструктурою».

Економічний простір, на наш погляд, має тісний взаємозв'язок з іншими видами простору: географічним [6], соціальним [7], екологічним [8], фінансовим [9] та формує основу для сталого соціально-економічного

розвитку регіону (рис. 1).

В економічному просторі кожної з країн світу внаслідок розширеного відтворення відбувається формування і розвиток різних за змістом просторових ланок суспільного життя – насамперед, регіонів. У соціально-економічній літературі поняття «регіон» вживається в багатьох значеннях. Так, С. Романюк під регіоном розуміє «найбільшу адміністративно-територіальну одиницю субнаціонального рівня, яка має виборну владу, юридичну незалежність та власний бюджет». У словнику з регіональної політики «регіон» розглянуто «... як територію, яка відрізняється від інших територій за рядом ознак і характеризується певною цілісністю та взаємопов'язаністю її складових елементів». С. Тульчинська трактує регіон як соціальну конструкцію, що дозволяє розглядати його як активного суб'єкта економічної діяльності.

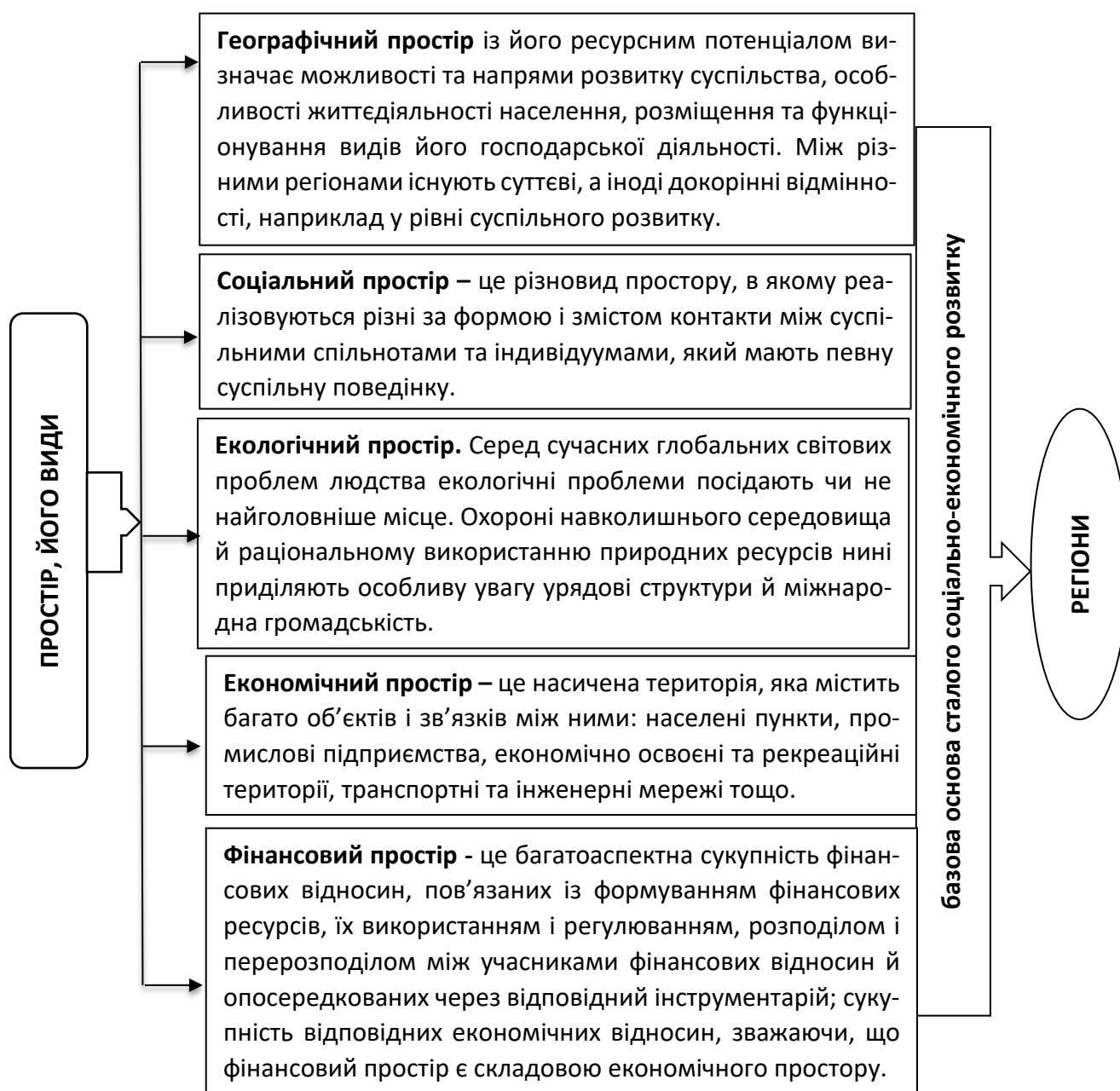

Рис. 1. Сукупність просторів як базової основи сталого соціально-економічного розвитку регіонів.

Джерело: побудовано автором.

Одночасно це означає, що в сучасних умовах регіон може здійснювати самостійну економічну політику, застосовуючи ряд економічних інструментів з метою покращення своїх конкурентних позицій для виходу на світовий ринок у якості учасника глобальних конкурентних процесів. Авторка зазначає, що регіони, таким чином, стали набувати власної ідентичності не лише як адміністративно-територіальні одиниці, але і як активні партнери на загальнодержавному та міжнародному рівнях. Л. Шевчук вказує, що при характеристиці змісту поняття «регіон» в цілому потрібно враховувати: комплексність демографічного, економічного, соціального і екологічного розвитку; спільність природокористування і завдань щодо охорони навколишнього середовища; територіальну, спільність виробництва; відносну стійкість населення і єдність системи населених пунктів; єдність системи

соціальної інфраструктури; сполучення територіального і галузевого (централізованого) управління об'єктами [10].

Таким чином, *регіон - це цілісне просторове сполучення складових елементів, що характеризується певним комплексом природничо-географічних, демографічних, історико-культурних, виробничих, економічних, адміністративних та інших ознак.*

Щодо простору регіону, цю категорію варто розглядати як багатовекторне формування людських, виробничих, природничих, функціональних та інформаційних складових, природничих, функціональних та інформаційних складових, де на основі використання наявного ресурсного забезпечення реалізується життєвий цикл регіону, що дає змогу вирішити конкретні соціальні, економічні та екологічні проблеми. Це поняття охоплює всі регіональні системи, в межах яких сформована певна спільність людей (соціум), їх взаємодія та взаємозв'язки, і які правомірно мають конкретні цілі розвитку простору регіону.

Просторовій тематиці наприкінці ХХ ст. значну увагу приділяли державні органи влади та науковці країн Європейського Союзу. Так, Міністри, відповідальні за просторове планування держав-членів Європейського Союзу, та член Європейської Комісії, відповідальний за регіональну політику, наголошували, що завершення політичних дебатів щодо Європейської перспективи просторового розвитку (ЄППР) є важливим кроком у просуванні до європейської інтеграції. Метою політики просторового розвитку є прагнення до збалансованого та сталого розвитку території Європейського Союзу. На думку міністрів, «...важливо забезпечити однакове досягнення трьох фундаментальних цілей європейської політики у всіх регіонах ЄС: економічної та соціальної згуртованості; збереження та управління природними ресурсами та культурною спадщиною; більш збалансована конкурентоспроможність європейської території» [11]. Бельгійська група авторів проводячи дослідження у просторовій економіці, приділяли більше уваги вивченню «просторового бачення, де найкраще розташувати прогнозоване майбутнє зростання населення в центральному районі метрополії, одночасно оптимізуючи позитивні зовнішні

ефекти агломерації та зберігаючи її дрібномасштабний морфологічний характер» [12]. Німецький вчений Академії просторових досліджень та планування Й. Кнілінг у своїй праці стверджує, що в останні десятиліття фокус у просторовому плануванні все більше зміщується на його функцію розвитку. Це призводить до нових форм співпраці зацікавлених сторін та просторових зв'язків, які часто зосереджуються на функціональних, а не територіальних відмінностях. Просторовий розвиток породив численні інструменти для розширення існуючого спектру інструментів формального просторового планування [13]. У Німеччині регулювання просторового розвитку економіки, зокрема в напрямі зменшення регіональних диспропорцій, здійснюється шляхом реалізації політики регіонального розвитку. Щоб регіональна політика була ефективною, вона враховує унікальні умови та виклики щодо просторових змін, які відбуваються в кожному конкретному регіоні. Усі землі (регіони) співпрацюють з Європейським фондом регіонального розвитку, програми якого зосереджені на підтриманні інноваційних заходів, досліджень і розробок, малих і середніх підприємств. Землі також відповідають за сільську місцевість, тобто кожна земля має регіональну програму, що фінансується з фондів сільського розвитку ЄС. На національному рівні Федеральний науково-дослідний інститут будівництва, містобудування та просторового розвитку проводить загальнонаціональний аналіз просторового розвитку та формує прогнози на майбутнє у цій сфері. Водночас передумовою для економічного розвитку є високий рівень освіченості більшої частини населення, а також високорозвинена техніка та технологія виробництва, що базується на високій купівельній спроможності споживачів і супроводжується міжнародною конкурентоспроможністю виробників [14].

Отож, дослідження просторового розвитку регіонів європейськими урядовцями та вченими, сфокусовані на особливостях функціонування регіонів, зменшення дисбалансу їх розвитку та досягнення ефективного рівня планування та прогнозування з метою забезпечення їх сталого соціально-економічного розвитку.

У вітчизняній літературі також значна увага приділяється дослідженню цієї категорії. Так в енциклопедії сучасної України «просторовий розвиток» розкривають «... як процес, наслідком якого є зміни рівня інтенсивності та розосередженості різних видів діяльності в певному просторі, а також зв'язків між ними, характеризує розвиток визначеного простору протягом певного періоду часу або окреслює потенційні шляхи майбутнього розвитку на основі прогнозів. Просторовий розвиток характеризує розвиток територіальних систем, що є сукупністю усіх природних і антропогенних елементів, притаманних визначеній території з установленими між ними зв'язками та поширюється від місцевого до регіонального та національного масштабів [15]. І. Міняйленко розглядає просторовий розвиток «... як форму координації динамічного процесу кількісних і якісних змін будь-яких явищ (регіон, економіка регіону, соціально-економічна система), який враховує зв'язки всіх складових, в результаті чого розвиток на-

буває нового якісного стану у вигляді певного співвідношення елементів, що забезпечує отримання синергетичного ефекту». Автор стверджує, що оптимальне поєднання економічної, соціальної, екологічної, інноваційної сфери регіону, їх взаємодія та збалансований взаємовплив є пріоритетним завданням регіональної політики просторового розвитку та державного регулювання економіки України [16].

Будь-яка територіальна система перебуває в стані постійної динаміки, яка безпосередньо залежить від територіальних умов і ресурсів. Існують протилежні форми розвитку - прогрес і регрес. Прогресивний просторовий розвиток це зміни властивостей територіальної системи, за яких відбувається економічне зростання, підвищення рівня соціальних послуг населення, екологічна стабільність природних компонентів, посилення незалежності розвитку від впливу зовнішніх факторів. Результатом прогресивного розвитку має бути покращення стану територій в економічному, соціальному, екологічному аспектах тощо. Але досягнення прогресу нині можуть призвести до негативних наслідків у майбутньому. Тому в останні десятиріччя прогресивний розвиток оцінюють індикаторами сталого розвитку, якими задовольняються соціально-економічні, просторові і екологічні вимоги забезпечення життєдіяльності сучасних і майбутніх поколінь. Зворотнім процесом є регресивний розвиток, результатом якого є спад темпів виробництва на певних територіях, погіршення рівня життя, зростання негативних тенденцій у сфері зайнятості, демографії, екології, соціальних послуг тощо.

Просторовий розвиток часто використовують як синонім просторового планування (*spatial planning, urban planning*). Регулювання та реалізація завдань просторового розвитку відбувається завдяки правовим, планувальним, економічним і адміністративним методам тощо. Просторове планування відносять до планувальних методів просторового розвитку. Воно полягає в регулюванні питань планування, забудови та іншого використання територій за участі державних та приватних секторів і спрямоване на міжгалузеву інтеграцію вимог щодо використання територій в широкому діапазоні просторових рівнів. Завдяки просторовому плануванню здійснюють моделювання розвитку територій і встановлюють стратегії та напрями просторового розвитку. Документацію з просторового розвитку (містобудівна документація) в Україні розробляють на державному, регіональному та місцевому рівнях; вона є обов'язковою для врахування в ході здійснення будь-яких інвестиційних програм. Заходи щодо організації просторового середовища життєдіяльності суспільства, що передбачають під час підготовки документації з просторового розвитку на різних просторових рівнях, є взаємозалежними. На державному рівні розробляють Генеральну схему планування територій України і схеми планування окремих частин територій України; на регіональному - схеми планування територій АР Крим, схеми планування територій областей і районів; на місцевому - комплексний план просторового розвитку територій територіальних громад, генеральні плани, детальні плани територій. Відповідно якої від-

бувається створення умов для сталого розвитку населених пунктів, розвитку виробничої, соціальної та інженерно-транспортної інфраструктури [17]. Аналогічно досліджують просторовий розвиток А. Юхно, О. Князь, І. Садовий, М. Грек [18], акцентуючи увагу на формуванні Комплексного плану просторового розвитку території, який є важливим містобудівним та землепорядним документом, за допомогою якого встановлюють межі населених пунктів, що входять до складу територіальної громади, регулюють поточний стан використання території населеного пункту, планують та прогнозують використання його земельного фонду на майбутнє.

Просторовий розвиток не можна зводити до будь-яких кількісних змін або до економічного зростання. Його зміст як категорії визначається також сукупністю чинників, які впливають на якість життя: тривалість життя, стан навколишнього середовища, стан охорони здоров'я, купівельна спроможність населення, якість житлових умов, ступінь економічної та політичної стабільності тощо. Багато в чому просторовий розвиток тісно пов'язаний з інноваційним розвитком, який має безпосередній вплив на рівень виробництва, технологій, освіти, медицини, якість життя населення, стан навколишнього середовища [16].

В науковій літературі, також зустрічається трактування поняття «сталий просторовий розвиток», що розкривається «...як забезпечення органами самоврядування, регіональними та державними суб'єктами управління ефективної взаємодії та раціонального сполучення соціальних, економічних та екологічних елементів простору життєдіяльності людей для повного та доступного задоволення різноманітних потреб всіх верств населення. Тому, досягнення цілей сталого просторового розвитку регіонів потребує гармонізації соціальних, економічних та екологічних відносин в просторі, що виступає актуальною науковою проблемою, дослідження якої має багатоаспектний характер [10].

В умовах опрацювання світовим співтовариством якісно нових пріоритетів розвитку країн та регіонів визначаються можливості людства гармонізувати соціально-економічний розвиток та якість довкілля. Так, у системі заходів регіональної політики Європейського Союзу щодо сталого просторового розвитку важливе значення надається просторовому облаштуванню території. Регіональна політика ЄС спрямована на досягнення змін у 5 ключових сферах:

- інвестування в людей шляхом підтримки доступу до працевлаштування, освіти та можливостей соціальної інтеграції;
- підтримка розвитку малого та середнього бізнесу;
- зміцнення досліджень та інновацій шляхом інвестицій та створення робочих місць, пов'язаних з дослідженнями;
- покращення навколишнього середовища за рахунок великих інвестиційних проектів;
- модернізація транспорту та виробництва енергії для боротьби зі зміною клімату, з акцентом на відновлювану енергетику та інноваційну транспортну ін-

фраструктуру [19].

— Подальше просторове функціонування регіонів відбувається під впливом сучасних пріоритетів розвитку територіальних систем, серед яких:

- триваючі процеси самоорганізації;
- диференціація життєвого простору;
- ідентифікація та забезпечення конкурентного стану соціально-економічних систем у межах регіону;
- посилення значення інноваційних і культурно-духовних чинників;
- забезпечення повноцінного життєвого простору на засадах сталості.

Висновок. Таким чином, просторовий розвиток регіонів являє собою цілісну функціональну систему, що формується під впливом розвитку її складових, а саме територій (громад, міст тощо), зв'язків, суб'єктів, які успішно функціонують за наявності необхідних для

розвитку регіону ресурсів і чинників, що на них впливають і є базовою основою їх сталого соціально-економічного розвитку регіонів. А також, просторовий розвиток регіонів спрямований на підтримку проблемних територій, з використанням і розвитком їх потенціалу, що забезпечує їх територіальне зростання на основі інноваційності, конкурентоспроможності та тісного поєднання зв'язків між усіма суб'єктами регіону.

Декларація щодо використання інструментів штучного інтелекту. Під час підготовки цієї статті було використано інструменти ШІ (зокрема, ChatGPT-4, OpenAI, 2025). Запевняємо, що використання ШІ обмежувалося редагуванням тексту анотації та упорядкуванням текстів і даних таблиць з обов'язковою прикінцевою перевіркою та погодженням автором. Автор несе повну відповідальність за науковість, зміст, дані, висновки та актуальний перелік джерел.

Список використаних джерел:

1. Krugman P. Making sense of the competitiveness debate. *Oxford Review of Economic Policy*. 1996. No. 12(3). Pp. 17-25.
2. Бавико О. Просторово-мережевий розвиток економіки регіону: теоретико-методологічний аспект : монографія. Херсон : Айлант, 2012. 336 с.
3. Гриценко А. А., Корнівська В. О. Гроші як засіб диференціації та інтеграції фінансово-економічного простору: теоретичні підґрунтя та досвід ЄС. V Міжнародні філософсько-економічні читання (Львів, 28–29 трав. 2012 р.) : матеріали конференції. Львів, 2012. С. 14–24.
4. Бутко М. П. Архітектура конкурентоспроможності регіонів України в контексті євроінтеграції : монографія. К. : АМУ, 2016. 452 с.
5. Павліха Н. В. Управління сталим розвитком просторових систем: теорія, методологія, досвід : монографія. Луцьк : Волинська обласна друкарня, 2006. 380 с.
6. Довгань Г. Д. Загальні суспільно-географічні закономірності світу // Географія (рівень стандарту) : підруч. для 11 кл. закл. заг. серед. освіти / Г. Д. Довгань, О. Г. Стадник. 2019. URL: <https://uahistory.co/pidruchniki/dovgan-geography-11-class-2019-standard-level/19.php> (дата звернення: 06.05.26).
7. Соціальний простір. Словник суспільної географії : електронний словник. URL: <https://geohub.org.ua/node/4519> (дата звернення: 06.05.26).
8. Екологічний простір : електронна база даних / Централізована бібліотечна система м. Херсона. URL: <https://cls.ks.ua/chitacham/elektronni-bazi-danix/ekologichnij-prostir> (дата звернення: 09.05.2026).
9. Фінансовий простір України в умовах глобалізаційних і деглобалізаційних трансформацій : монографія / за наук. ред. С. В. Онишко. Ірпінь : Державний податковий університет, 2023. 686 с.
10. Просторовий розвиток регіону: соціально-економічні можливості, ризики і перспективи : монографія / НАН України, Інститут регіональних досліджень ; за ред. Л. Т. Шевчук. Львів, 2011. 256 с. (Сер. «Проблеми регіонального розвитку»).
11. ESDP European Spatial Development Perspective Towards Balanced and Sustainable Development of the Territory of the European Union. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 1999. p. 87. URL: <https://territorialagenda.eu/wp-content/uploads/ESDP.pdf> (дата звернення: 06.05.26).
12. Boussauw K., Van Meeteren M., Meijers E., Louw E., Storme T., Derudder B., Witlox F. Planning for agglomeration economies in a polycentric region: Envisioning an efficient metropolitan core area in Flanders Authors. *European Journal of Spatial Development (EJSD)*. 2018. Vol. 16 No. 3. URL: <https://journals.polito.it/index.php/EJSD/article/view/225> (дата звернення: 06.05.26).
13. Knieling J. Spatial development. *Akademie für Raumforschung und Landesplanung*. 2018. URL: https://www.arl-international.com/sites/default/files/dictionary/2021-09/spatial_development.pdf (дата звернення: 06.05.26).
14. Boosting the regional economy. Federal Ministry for Economic Affairs and Energy. 2020. URL: <https://www.bundeswirtschaftsministerium.de/Redaktion/EN/Dossier/regional-policy.html> (дата звернення: 06.05.26).
15. Просторовий розвиток. Енциклопедія сучасної України. URL.: <https://esu.com.ua/article-882793> (дата звернення: 06.05.26).
16. Мінняйленко І. В. Просторовий розвиток регіону: еволюція сучасних уявлень щодо сутності категорії. *Ефективна економіка*. 2013. № 11. URL.: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2518> (дата звернення:

06.05.26).

17. Про забезпечення реалізації Закону України «Про Генеральну схему планування території України»: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.08.2002 № 1291. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1291-2002-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.05.26).

18. Юхно А. С., Князь О. В., Садовий І. І., Грек М. О. Комплексний план просторового розвитку територій як основа міського територіального планування, прогнозування та використання земель. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2025. № 4. С. 41-46. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-4-10>

19. Regional policy. European Union. URL: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/regional-policy_en (дата звернення: 06.05.26).

References:

1. Krugman, P. (1996). Making sense of the competitiveness debate. *Oxford Review of Economic Policy*, 12(3), 17–25. [in English].
2. Bavyko, O. (2012). *Prostorovo-merezhevyi rozvytok ekonomiky rehionu: teoretyko-metodolohichniy aspekt* [Spatial-network development of the regional economy: Theoretical and methodological aspect]: Monograph. Ailant. [in Ukrainian].
3. Hrytsenko, A. A., & Kornivska, V. O. (2012). Hroshi yak zasib dyferentsiatsii ta intehtatsii finansovo-ekonomichnoho prostoru: teoretychni pidhruntia ta dosvid YeS [Money as a means of differentiation and integration of financial and economic space: Theoretical background and EU experience]. In *V Mizhnarodni filosofsko-ekonomichni chytannia* [5th International Philosophical and Economic Readings] (pp. 14–24). Lviv. [in Ukrainian].
4. Butko, M. P. (2016). *Arkhitektonika konkurentospromozhnosti rehioniv Ukrainy v konteksti yevrointehratsii* [Architectonics of competitiveness of regions of Ukraine in the context of European integration]: Monograph. AMU. [in Ukrainian].
5. Pavlikha, N. V. (2006). *Upravlinnia stalym rozvytkom prostorovykh system: teoriia, metodolohiia, dosvid* [Sustainable development management of spatial systems: Theory, methodology, experience]: Monograph. Volynska Oblasna Drukarnia. [in Ukrainian].
6. Dovhan, H. D. (2019). *Zahalni suspilno-heohrafichni zakonomirnosti svitu* [General socio-geographic patterns of the world]. In H. D. Dovhan & O. H. Stadnyk, *Heohrafiia (riven standartu): pidruchnyk dlia 11 klasu zakladiv zahalnoi serednoi osvity* [Geography (standard level): Textbook for the 11th grade of general secondary education institutions]. UA History. <https://uahistory.co/pidruchniki/dovgan-geography-11-class-2019-standard-level/19.php> [in Ukrainian].
7. Sotsialnyi prostir [Social space]. (n.d.). In *Slovnnyk Suspilnoi Heohrafii* [Dictionary of Human Geography]. GeoHub. <https://geohub.org.ua/node/4519>
8. Kherson Centralized Library System. (n.d.). *Ekolehichnyi prostir* [Ecological space] [Electronic database]. <https://cls.ks.ua/chitacham/elektronni-bazi-danix/ekologichnij-prostir> [in Ukrainian].
9. Onyshko, S. V. (Ed.). (2023). *Finansovyi prostir Ukrainy v umovakh hlobalizatsiinykh i dehlobalizatsiinykh transformatsii* [Financial space of Ukraine in the context of globalization and deglobalization transformations]: Monograph. State Tax University. [in Ukrainian].
10. Shevchuk, L. T. (Ed.). (2011). *Prostorovyi rozvytok rehionu: sotsialno-ekonomichni mozhlyvosti, ryzyky i perspektyvy* [Spatial development of the region: Socio-economic opportunities, risks and prospects]: Monograph. Institute of Regional Research of the NAS of Ukraine. [in Ukrainian].
11. European Commission. (1999). *ESDP: European Spatial Development Perspective: Towards balanced and sustainable development of the territory of the European Union*. Office for Official Publications of the European Communities. <https://territorialagenda.eu/wp-content/uploads/ESDP.pdf> [in English].
12. Boussauw, K., Van Meeteren, M., Meijers, E., Louw, E., Storme, T., Derudder, B., & Witlox, F. (2018). Planning for agglomeration economies in a polycentric region: Envisioning an efficient metropolitan core area in Flanders. *European Journal of Spatial Development*, 16(3), 1–24. <https://journals.polito.it/index.php/EJSD/article/view/225> [in English].
13. Knieling J. (2018) *Spatial development*. Akademie für Raumforschung und Landesplanung. https://www.arl-international.com/sites/default/files/dictionary/2021-09/spatial_development.pdf [in English].
14. Boosting the regional economy. Federal Ministry for Economic Affairs and Energy. 2020. <https://www.bundeswirtschaftsministerium.de/Redaktion/EN/Dossier/regional-policy.html> [in English].
15. *Prostorovyi rozvytok* [Spatial development]. (2024). In *Ensyklopedia Suchasnoi Ukrainy* [Encyclopedia of Modern Ukraine]. Institute of Encyclopedic Research of the National Academy of Sciences of Ukraine. <https://esu.com.ua/article-882793> [in Ukrainian].
16. Miniatulenko, I. V. (2013). *Prostorovyi rozvytkov rehionu: evoliutsiia suchasnykh uiavlenn shchodo sutnosti katehorii* [Spatial development of the region: Evolution of modern ideas about the essence of the category]. *Efektivna Ekonomika*, (11). <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2518> [in Ukrainian].
17. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2002, August 29). *Pro zabezpechennia realizatsii Zakonu Ukrainy «Pro*

Generalnu skhemu planuvannia terytorii Ukrainy» [On ensuring the implementation of the Law of Ukraine «On the General Scheme of Planning the Territory of Ukraine»] (Resolution No. 1291). Verkhovna Rada of Ukraine. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1291-2002-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

18. Yukhno, A. S., Kniaz, O. V., Sadovyi, I. I., & Hrek, M. O. (2025). Kompleksnyi plan prostorovoho rozvytku terytorii yak osnova miskoho terytorialnoho planuvannia, prohnozuvannia ta vykorystannia zemel [Comprehensive spatial development plan of territories as a basis for urban territorial planning, forecasting and land use]. Aktualni Problemy Innovatsiinoi Ekonomiky ta Prava, (4), 41–46. <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-4-10> [in Ukrainian].

19. European Union. Regional policy.. https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/regional-policy_en [in English].

Дата надходження статті: 01.06.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 22.06.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 24.07.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.